

25.6.2003

2684/4/01 ja 2816/4/01

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki

TAKAVARIKON KIRJAAMINEN, SIITÄ ANNETTAVA TODISTUS JA OMAISUUDEN SÄILYTTÄMINEN

1 KIRJOITUKSENNE

Pyysitte 20.10., 30.10. ja 5.11.2001 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamissanne kirjoituksissa tutkimaan poliisin 9.11.2000 suorittamien pakkokeinojen laillisuuden. Katsoitte, että vaimonne luona tuolloin toimitetuille etsinnöille ei ole ollut laillisia perusteita. Arvostelette myös sitä, että poliisi valokuvasi asunnossa. Piditte myös virheellisenä sitä, ettei kirjallista kotietsintämääräystä esitetty, asunnossa ei pidetty pöytäkirjaa eikä vaimollenne annettu pois viedyistä tavaroista mitään kuittia tai todistusta, kun poliisit poistuivat asunnosta. Arvostelitte lisäksi sitä, että poliisi on hävittänyt vaimonne autosta ottamansa pahvin. Katsoitte myös, että pakkokeinojen käytön yhteydessä on rikottu esteellisyyssäännöksiä.

3 RATKAISU

3.2 Kotietsinnän toimittaminen

Pakkokeinolain 5 luvun 5 §:stä käy ilmi, että kotietsintämääräyksen ei tarvitse olla kirjallinen – suullinenkin määräys on siis pätevä. Tältä osin ei ole aihetta epäillä lainvastaista menettelyä.

Pakkokeinolaki ei myöskään edellytä, että kotietsintäpöytäkirja pitäisi laatia toimituspaikalla tai että takavarikoitu omaisuus heti paikan päällä luetteloidaan ja siitä annetaan heti pois vietäessä todistus. Laki nimittäin lähtee siitä, että takavarikon toimittaminen voi olla kaksivaiheinen. Pakkokeinolain 4 luvun 6 §:n mukaan kun poliisimies toimittaa kotietsinnän, hän saa ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen määräystäkin ottaa haltuunsa takavarikoimista varten esineen, joka silloin tavataan. Tällaisesta esineen haltuunottamisesta on viipymättä ilmoitettava pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle, jonka on heti päätettävä, onko esine takavarikoitava. Ensin on siis haltuunotto ja sen jälkeen pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää, mitä haltuun otetusta omaisuudesta takavarikoidaan. Näin on tapahtunut

tässäkin tapauksessa, enkä katso että takavarikossa tältä osin olisi huomauttamista.

Sen sijaan arvostelun aihetta on pöytäkirjojen toimittamisessa tiedoksenne. Takavarikosta on aina annettava todistus sille, jonka hallussa esine on ollut - kotietsinnästä vastaava todistus on annettava pyynnöstä. Selvitysten mukaan takavarikosta ei ole annettu Teille tai va imollenne todistusta ennen kuin olette sitä itse pyytänyt. Silloin se on Teille ilmeisen viipymättä toimitettu. Kiinnitän kuitenkin rikoskomisario A:n huomiota siihen, että todistus takavarikosta tulee antaa ilman pyyntöäkin.

3.3

Pahvinne kohtalo

Poliisi on ottanut kotietsinnässä haltuunsa verisen pahvin, jonka katsottiin voivan olla todiste asiassa ---. Saadun selvityksen mukaan pahvia ei kirjattu takavarikoiduksi, vaikka sillä mm. tehtiin kokeita. Tosiasiallisesti pahvi onkin käsitykseni mukaan tarkoitettu takavarikoida. Pidänkin selvänä, että se olisi tullut kirjata takavarikkopöytäkirjaan, kuten rikoskomisario A on itsekin todennut.

Pahvi on sittemmin arvottomaksi katsottuna hävitetty. Myös tätä pidän virheellisenä menettelynä. Asiallisesti ottaen kysymys on ollut takavarikossa olleesta esineestä. Pakkokeinolaki ei anna poliisille oikeutta hävittää arvottomaksikaan katsottuja takavarikoituja esineitä. Takavarikoidun omaisuuden myynti on mahdollista tietyin edellytyksin (jotka eivät nyt täyty), mutta lähtökohtaisesti esine on säilytettävä sellaisenaan. Todisteena käytettäväksi takavarikoidulle esineelle saadaan tosin tehdä kokeita, mikäli se on tarpeen rikoksen selvittämiseksi. Näin ollen lainkin mukaan voi tapahtua, että takavarikoitu esine ei olekaan palauttavissa, ei ainakaan "sellaisenaan". Tällaisessa tapauksessa voidaan käsitykseni mukaan soveltaa poliisilain 47 §:n 2 momentista ilmi käyvää oikeusohjetta. Tuon lainkohdan mukaan valtion varoista korvataan sellaiset välittömät kustannukset, jotka ovat aiheutuneet sivulliselle henkilölle poliisin suorittamasta pakkotoimenpiteestä. Korvausta voidaan sovitella tai se voidaan evätä, mikäli vahingon kärsinyt on omalla toiminnallaan tai laiminlyönnillään olennaisesti vaikuttanut vahingon syntymiseen.

Tässä tapauksessa pahvin hävittämiseksi ei käsitykseni mukaan löydy tukeaa laista ja se olisi ikinä tullut palauttaa Teille.

En kuitenkaan katso, että tapahtunut antaa pahvin hävittämisen osalta aihetta muuhun kuin, että kiinnitän rikoskomisario A:n huomiota edellä lausumaani. Teillä on luonnollisesti mahdollisuus esittää asiasta korvausvaatimus poliisille, jos katsotte, että pahvin hävittämisestä on aiheutunut vahinkoa. Pahvin hävittämistä merkittävämpi virhe on mielestäni tehty siinä, ettei pahvia kirjattu takavarikkopöytäkirjaan. Tältä osin kiinnitän rikoskomisario A:n huomiota vastaisen varalle siihen, että takavarikkopöytäkirjaan tulee kirjata kaikki (tosiasias) takavarikoitu omaisuus.

- - -

3

TOIMENPITEET

Kiinnitän rikoskomisario A:n huomiota kohdassa 3.2 toteamani johdosta siihen, että takavarikosta on aina ilman eri pyyntöäkin annettava todistus sille, jonka hallussa esine on ollut. Lisäksi kiinnitän hänen huomiotaan siihen, että takavarikoitu omaisuus on kirjattava pöytäkirjaan sekä että takavarikoitua omaisuutta ei saa hävittää. Tässä tarkoituksessa lähetän A:lle jäljennöksen tästä vastauksesta.

Muihin toimenpiteisiin kirjoitukset eivät anna aiheutta. Niiden liitteet palautetaan ohessa.